

„ ДЕТСКА ГРАДИНА „ЗОРНИЦА“

гр. Плевен ,обл. Плевен, ж.к “Сторгозия“,е mail:dgzornica_pl@abv.bg, тел.:0879597614

УТВЪРЖДАВАМ:
ДИРЕКТОР: .....
СИЛВИЯ ДИЯНОВА

ПЛАН-ПРОГРАМА

БЕЗОПАСНОСТ НА ДВИЖЕНИЕТО ПО ПЪТИЩАТА
2021/2022 ГОДИНА

ПРИЕТ НА ЗАСЕДАНИЕ НА ПЕДАГОГИЧЕСКИЯ СЪВЕТ С ПРОТОКОЛ №12/09.09.2021г.

ПРОГРАМА ЗА ОБУЧЕНИЕ ПО БДП

Програмата по безопасност на движение по пътищата (БДП) включва целите, темите, понятията, и тематично разпределение за организиране на обучението и възпитанието по БДП в първа възрастова група в детската градина. В нея са формулирани и очакваните резултати от процеса на взаимодействие в ситуациите по БДП като гаранция за устойчивостта и качеството на обучение.

Възпитанието и обучението по БДП са целенасочен, системен и непрекъснат процес за формиране на граждански компетентности и качества на детето и са неделима част от цялостното образование и възпитание на личността. Социализирането на личността е процес на адаптация, индивидуализация и усвояване на социо-културните роли, чрез които детето намира мястото си в обществото. Формирането на защитни механизми при децата за съхраняване и безопасност при движение по пътищата е актуална тема в гражданското общество и важна задача на държавата, образователните институции и семейството.

Предучилищният период е известен със своята сензитивност към външните изменения на обектите, процесите и явленията в околния свят. Децата овладяват знания за елементите и опасностите на пътя още в ранното детство, следвайки примера на по-възрастните от семейството и детската градина. Формира се способност за ориентиране и критично мислене, което е в основата на правилното оценяване на пътните ситуации. Промените, които настъпват в когнитивната, емоционалната и волевата сфера, са благоприятна основа за поставяне началото на обучението по безопасност на движението. Въпреки това, поради възрастови, психологични особености и липсата на опит, децата невинаги постъпват правилно, когато са на улицата. Това налага целенасочено, системно обучение и възпитание за формиране на поведенческа култура и качества на подрастващите - съобразителност, наблюдателност, отговорност, самостоятелност и др.

В предучилищна възраст се поставят основите на гражданските компетентности на детето като пълноправен участник в пътното движение, притежаващ конкретни знания, умения и отношение към спазването на обществените правила и норми за лична и колективна безопасност. Компетентностите, свързани с обучението по БДП, са част от интердисциплинарен комплекс:

1. Гражданско образование, област на компетентност: „Социална политика, справедливост и солидарност“ - обяснява своите постъпки, като ги свързва с правила и ценности.
2. Здравно образование, област на компетентност: „Безопасност и първа помощ“ - назовава нещата (предмети, дейности, поведения), които са опасни в обкръжаващата среда.
3. Интеркултурно образование: област на компетенция: “Културна осъзнатост“ - сравнява норми на поведение в културно- различен битов и празничен контекст.

Програмното съдържание е разпределено в области на компетентност, тематични направления и конкретни теми и осигурява спираловидно и системно надграждане на знанията и уменията през цялата учебна година.

Новите понятия към всяка област на компетентност се въвеждат постепенно и с нарастване на възрастта се разширяват.

2. Цели на възпитанието и обучението по БДП в детската градина

1. Формиране на начални представи за пътната среда.
2. Формиране на умения за безопасно поведение на пътя.
3. Формиране на култура на поведение на пътя.

Постигането на компетентностите за ориентиране в пътната среда се осъществява в следните глобални области: елементи на пътната среда, участници в движението, пътни превозни средства, пътна сигнализация, обезопасителни и защитни средства.

Постигането на компетентностите за спазване на правила за безопасност и култура на поведение на пътя се разгръща в следните направления: правила за движение на пешеходец, правила за движение на велосипед, правила за движение в жилищна зона, правила за поведение на автобусна спирка, опасни и безопасни места за игра, понятие за пътнотранспортно произшествие, сензорна и моторна двигателна активност.

Примерно разпределение на минималния брой на основните педагогически ситуации за обучението по БДП в детските градини:

Първа група	Втора група	Трета група	Четвърта група
5 педагогически ситуации	5 педагогически ситуации	6 педагогически ситуации	7 педагогически ситуации

Обучението по БДП в детската градина се осъществява задължително във всички групи в основни и допълнителни форми на педагогическо взаимодействие.

Обучението по БДП може да се осъществява интегрирано по различните образователни направления или в допълнителни форми на педагогическо взаимодействие. Педагогическата ситуация е основна форма на взаимодействие, при превес на играта като основна дейност в тази възраст.

Разработеното учебно съдържание следва да бъде включено в програмната система на съответната институция.

3. Възпитание и обучение по БДП в първа възрастова група

Подготовката на децата по БДП е обща задача на семейството и детската градина. Характерна черта на 3-4-годишните деца е недостатъчната координация на движенията и диференциацията на възприятията. Осмислянето на предметите и явленията става на действено-практическа и нагледна основа. Децата се ориентират в най-близката пространствената среда - дом, улицата пред дома, пред детската градина. Те овладяват

посоките по пътя чрез подражание. В тази възраст децата трудно се справят с пространствени направления и отношения. Зрителното поле е силно ограничавано от малкия им ръст, сензорните възприятия бурно се развиват, но не са така изострени, за да може детето бързо да реагира. Децата в тази възраст чуват добре, но не разбират откъде идва звука. Говорът като средство за саморегулация все още е неразвит добре.

Мотивите на детското поведение са емоционално обогатени, преобладава играта като основна дейност. Посредством играта детето овладява социалните роли (шофьор, майка, баща, дете - пътник) и правилата за движение, регулирани от избраната ролева позиция. Дори на улицата детето иска първо да задоволи потребността от игра. Посредством играчките то овладява наименованията и предназначението на превозните средства.

Най-важните правила, които децата научават, са: трябва да се движат хванати за ръка с възрастните, могат да се возят в автомобила на задната седалка, седнали върху обезопасително столче, с предпазни колани. Пътниците трябва да регулират поведението си, като не играят, а си стоят на мястото и не пречат на шофьора. Дори на улицата детето иска първо да задоволи потребността от игра. Посредством играчките и игрите се овладяват наименованията и предназначението на превозните средства. Постепенно децата започват да се ориентират в сензорни еталони, да подобряват координацията при движение.

Програмното съдържание за първа група е от най-близкия бит на детето. Децата добиват най-обща представа за дома, разположението на сградите около него, движението, за звуковете и светлинните сигнали, обезопасителните средства, участниците в движението. Новите представи ще им помогнат да открият нови връзки и следствия. От значение е примерът на родителите, които могат да се привлекат като наблюдатели или участници.

С всяка тема от програма следва да се реализират основните идеи за:

1. Запознаване на детето със сензорните еталони за звук, цвят, форма.
2. Развиване на пространствените представи за най-близката пътна среда.
3. Спазване правила при пътуване в автомобил.
4. Познаване наименования на превозни средства.
5. Развиване на обща представа за детето като участник в движението.

Теми, очаквани резултати и нови понятия – първа възрастова група

Области на компетентност	Тематично направление	Тема	Очаквани резултати и нови понятия
Пътна среда	Елементи, обхват и вид на пътя	Моят дом	Има представа за сградите и пътя пред дома си. Ориентира се по сградите и пътя пред дома. Различава кое се движи и кое не се движи на пътя. Определя подвижни и неподвижни елементи. <i>*Дом, път, движи се, не се движи.</i>

Пътна среда	Обезопасителни и защитни средства	Пътувам с мама и татко	Знае мястото си в автомобила и назовава предпазни средства, които използват децата. Знае предназначението на предпазните средства при пътуване в автомобил. Разбира, че в превозното средство трябва да се спазват правила. Спазва норми на безопасно поведение, когато пътува в автомобил. <i>*Дете-пътник, детско столче, седалка, колан, правила.</i>
Пътна среда	Пътни превозни средства	Моите играчки	Знае наименованията на някои превозни средства и се ориентира в техните части. Разпознава игрови средства и ги използва по предназначение. <i>*Камионче, моторче, влакче, количка.</i>
	Пътна сигнализация	Разпознавам звук и цвят	Формира сензорни усещания и възприятия за звук и цвят. Вслушва се в различни звукове и ги определя по сила. Разпознава цветовете на светофара - червен, жълт и зелен цвят. <i>*Силен и слаб звук, звук на кола, цветове - червено, жълто и зелено.</i>
	Участници в движението	С мама и таткона разходка	Придвижва се за ръка с възрастните, когато се разхожда по улицата. Определя разстоянието до възрастния - близо и далече. Разпознава участници в движението. Да се научат къде и как се движат по улицата. <i>*Шофьор, дете, родители, до него, близо, далече.</i>

4. Възпитание и обучение по БДП във ВТОРА възрастова група

Психолого-педагогическите особености на децата от втора възрастова група са добра възможност за организиране на продължаващо обучение по БДП. На тази възраст при децата бурно се развиват речта, паметта, възприятията, мисленето. Те могат да правят елементарни разсъждения, но бъркат причина със следствие. Те обясняват действията на другите, следвайки пътя на подражанието и най-близкия модел на семейството, възрастните и връстниците. На 4-5 години децата се учат да разбират чужда гледна точка, да сравняват, да се съсредоточават. По отношение на паметта могат да запомнят голямо количество информация, но бързо я

забравят, затова системният характер и последователността на обучение могат да доведат до формиране на трайни връзки - знания, умения, отношения, свързани с пътната среда и безопасност.

В тази възраст кръгът на представите се разширява и децата се ориентират в понятията като „улица“, „елементи на улица“, „пътно движение“, „пътни знаци“, „водач на превозно средство“, „опасно - безопасно“, „превозни средства“, „пешеходна пътека“, предимно на нагледна, игрова и практическа основа. Разбира се, в обучението трябва да се осигурява добра мотивация за активност и преобразуване на средата. С децата могат да се обсъждат реални проблемни ситуации, свързани с опасните и безопасните места за игра. Основната дейност отново е играта, но предметно-манипулативните игри отстъпват място на сюжетно-ролевите, които постепенно се обогатяват с нови сюжети и роли, въвеждат се игри с правила.

В тази възраст децата пресичат улицата, придружени от възрастен. Случва се при обучението да създаваме грешна представа за пешеходната пътека като безопасно място. Пресичането на пешеходна пътека изисква съобразяване на много нива - зрително, слухово, окомер, ако има светофар, и разчитане на светлинни сигнали, посока на движение и т.н., а това е трудно за децата. В програмата въвеждаме представа за най-разпространената пешеходна пътека тип „Зебра“ и правила за оглеждане и пресичане.

С всяка тема от учебната програма следва да се реализират основните идеи за:

1. Разпознаване основните елементи на улицата.
2. Съобразяване местата за игра съобразно безопасността.
3. Спазване правила при пресичане на улично платно със и без светофарна уредба.
4. Познаване пътни знаци с основни превозни средства.
5. Разпознаване хоризонтална маркировка тип „Зебра“.
6. Спазване правила при пресичане на пешеходна пътека.

Теми, очаквани резултати и нови понятия – втора възрастова група

Област на компетентност	Тематично направление	Тема	Очаквани резултати и нови понятия
Пътна среда	Елементи, обхват и вид на пътя“	Нашата улица	Изброява основни елементи на улицата. Знае къде се движат пешеходците, къде превозните средства. Знае улица и нейните съставни елементи. Разбира къде се движат хората и къде превозните средства. <i>*Улица, тротоар, бордюр, платно, пешеходна пътека тип „Зебра“</i>
Правила и култура на поведение на пътя	Опасни и безопасни места за игра	Къде играят децата?	Знае къде не може да играе - на уличното платно, край паркирани коли в близост до бордюра. Познава правила за безопасна игра с ролери, тротинетка, триколка.

	Правила за движение в жилищна зона“	Пресичам безопасно	Знае правилата за пресичане на улицата без светофарна уредба. Предвижда опасностите при пресичане на улица. Спазва правила при пресичане на улица със и без светофарна уредба.
	Пътна сигнализация	Светофар-другар	Знае значението на светофара като помощник в движението
	Основни правила за движение на велосипед“	Моят велосипед	Знае и изброява частите на детски велосипед и знае за какво служат. Знае как да потегля, да спира, да паркира и да регулира темпото на велосипеда с помощни колела. Знае защитните, обезопасителни средства за велосипед. Кара с умерено темпо и пази равновесие при потегляне, движение напред и спиране с велосипед. <i>*Велосипед с помощни колела, звънец, детска каска, спирачки, потегляне, спиране, движение напред, каране в права посока.</i>

5. Възпитание и обучение по БДП в трета възрастова група

Децата от трета група са значително по-самостоятелни и имат по-голям социален опит. Добра предпоставка за овладяване на знания и умения по БДП са развитието на когнитивните способности, комуникативните умения, сензорното, физическото и психическото развитие. Движенията са стабилни и има добра координация. Детето на тази възраст може да класифицира, да разсъждава и открива по-сложни връзки между предметите и явленията. Възприятията се разширяват и стават волеви и устойчиви.

Детското любопитство и откривателство е насочено към нови, по-сложни процеси и явления. Външни възпитатели са желаните професии-полицай, пожарникар, служител на КАТ, които допълнително обогатяват представите на децата. Всяко дете в тази възраст има велосипед, а честите разходки и по-дългите маршрути им дават възможност да правят елементарни констатации на наблюдавани пътни ситуации, да разпознават знаци и светлинни сигнали. Необходимо е да се разширяват познавателните способности на малките велосипедисти и пешеходци. Саморегулацията е от съществено значение за формиране на пътна гражданска култура. Поради неразвитите механизми на саморегулацията, децата все още не могат да се движат сами на улицата и се придружават от родителя.

С всяка тема от учебната програма следва да се реализират основните идеи за:

1. Ориентиране в пътната среда и маркировката на квартала.
2. Разпознаване на пътните знаци от различните видове и светлинните средства.
3. Спазване на основни правила за пешеходци и развитие на навици за културно поведение.
4. Разпознаване на частите на велосипеда, пътните знаци и правилата за велосипедисти.
5. Определяне на видовете превозни средства по суша, въздух и вода.

Теми, очаквани резултати и нови понятия – **трета** възрастова група

Област на компетентност	Тематично направление	Тема	Очаквани резултати и нови понятия
Пътна среда	Елементи, обхват и вид на пътя	Кварталът, в който живеея	Може да определя пространственото разположение на елементите в квартала. Прави разлика между еднопосочно и двупосочно пътно платно. Ориентира се в елементите на по-широко пространство – сгради, видове пътни платна, пешеходна пътека при двупосочно движение. <i>*Еднопосочно и двупосочно пътно платно, ляво-дясно, пешеходна пътека.</i> <i>* Пътни знаци – М 8.2, пресичане на двупосочно пътно платно.</i>
	Пътни знаци	Познавам ли пътните знаци	Познава характерни особености на указателните знаци, като се ориентират в тяхната форма и цвят. Знае как се преминава под подлез. Осмисля ролята на пътните знаци за пешеходеца и съобразява поведението си спрямо тях. <i>*Предупредителни и указателни пътни знаци А18- „Пешеходна пътека“, А 19 – “Деца“</i>
	Пътни превозни средства	Могат ли хората без превозни средства	Има представа за превозни средства по суша, въздух и вода и ги сравнява. Може най-общо да определи причините за удар между тях. <i>*Превозни средства по суша, въздух и вода – каруца, автомобил, камион, автобус, влак, кораб, самолет.</i> <i>*Превозни средства със специален режим на работа –пожарна, полицейска кола. Удар.</i>
Правила и култура на поведение на пътя	Правила за движение на пешеходец	Какво трябва да знае малкия пешеходец	Изброява правилата, които трябва да спазва пешеходеца. Да познава правилата за пресичане на двупосочно платно. <i>*Пресичане на двупосочно пътно платно с възрастен,</i>

			<i>светлинни сигнали</i>
	Правила за движение с велосипед	Какво трябва да знае малкият велосипедист	Изброява правила, които трябва да спазва велосипедиста. Знае при какви случаи е водач, в какви пешеходец и защо трябва да носи светлоотразителна жилетка. Регулира поведението си при сигнал. <i>* Пешеходец с велосипед, светлоотразителна жилетка, каране в права посока, каране с умерено темпо, паркиране.</i>
	Опасни и безопасни места за игра	На площадката по БДП	Познава правилата за пресичане на двупосочно движение. Пресича двупосочно улично платно с помощ. <i>* Двупосочно движение.</i>

6. Възпитание и обучение по БДП четвърта възрастова група

Периодът от 6 до 7 години е най-благоприятният предучилищен период, в който децата получават по-цялостни знания за културата на поведение, когато се придвижват на различни обществени места. Периметърът на внимание към обектите на пътя се разширява, в рамките на родното селище, града, булевардите, кръстовищата. Децата използват в речта обобщаващи понятия. Развиват умения за сензомоторна защитеност чрез разпознаване на цветове, формите, скоростта, посоките и движенията. Развитието на комуникационните умения, схематичното мислене, паметта, по-устойчивите емоции и сензорните възприятия са основа за упражняването на по-голяма самостоятелност, чрез която децата демонстрират готовност за съзнателно участие в обучението по БДП.

Най-важните правила, които децата научават са: да се движат по булеварда от вътрешната страна на тротоара-далече от бордюра, да пресичат кръстовище със и без светофарна уредба при наличие на регулировчик и да спазват неговите указания, да спазват социални норми за лична и колективна безопасност на автобусната спирка и при придвижване с автобус, при придвижване с велосипед, да подбират безопасен път от дома до детската градина. При 6-7-годишните деца е необходимо да се усъвършенства културата на поведение - знания, умения и личностни качества като етично поведение, дисциплина, отговорност, съобразителност, самоконтрол, инициативност и др.

С всяка тема от учебната програма следва да се реализират основните идеи за:

1. Ориентиране в пътната среда и маркировката в града.
2. Развиване на знанията и уменията на пешеходец при пресичане на кръстовище със и без светофарна уредба, и при наличие на регулировчик.
3. Формиране на знания и умения като участник - пътник в градския транспорт.
4. Постигане на знания и умения като участник - велосипедист.

5. Усъвършенстване на сензомоторни умения за защитеност.

Теми, очаквани резултати и нови понятия – **ЧЕТВЪРТА** възрастова група

Област на компетентност	Тематично направление	Тема	Очаквани резултати и нови понятия
Пътна среда	Елементи, обхват и вид на пътя	Градът/селото, в което живея	Спазва правила на поведение и има културни навици при движение в родното място. Детето дапознава и описва забележителности на родното място. Знае начини на придвижване по булевард, пресичане, преминаване под подлез или надлез. <i>*Булевард, кръстовище, пътен знак Е 21-“Подлез“</i>
Правила и култура на поведение	Правила за движение на пешеходец	На улицата	Познава основните обществени правила и норми за пресичане на кръстовище. Познава сигнали подавани от регулировчик – забранено, разрешено преминаването. Осъзнава опасността от неправилни действия при пресичане на кръстовище. Съобразява поведението си спрямо указанията на регулировчика. <i>*Пресичане на кръстовище със и без светофарна уредба, пресичане на кръстовище при наличие на регулировчик.</i>
Правила и култура на поведение	Правила на поведение на автобусна спирка	Пътувам с автобус	Демонстрира адекватно културно и социално присъствие на спирката и в автобуса. Притежава културни и социални навици за лична и колективна безопасност, когато пътува в автобус. <i>*Правила на поведение като чакащ автобус и като пътник в превозното средство.</i>

Правила и култура на поведение	Правила за движение в жилищна зона	Моят път до детската градина	Има практически план за безопасно придвижване. Изразява готовност за спазване на правила за придвижване. Познава безопасния маршрут до детската градина. <i>*Придвижване с възрастен, безопасен път.</i>
	Пътни превозни средства	Изправност на велосипеда	Разпознава основните части на велосипеда и техните функции. Знае значението на безопасност и изправност на велосипед. Разбира личната безопасност във връзка с изправността на велосипеда. <i>*Велосипед без помощни колела, дете-велосипедист, устройство за излъчване на бала или жълта светлина отпред и светлоотразител отзад.</i>
	Пътни знаци	Кои знаци познава велосипедиста	Знае как да регулира поведението, съобразно знаците. Познава пътни знаци за велосипедисти. <i>*Предупредителни знаци за опасност – А20, забранителни знаци – Б9</i>
Правила и култура на поведение на пътя“	Основни правила за движение на велосипед	На площадката за велосипедисти	Демонстрира готовност за спазване на правила и регулиране на поведението. Спазва предписанията на пътните знаци и правила при игра с велосипед. <i>*Велопътека, завой наляво, завой на дясно, змейка.</i>

В съответствие с Наредба № 13 от 21.09.2016 г. за гражданското, здравното, екологичното и интеркултурното образование образователната подготовка по БДП на децата от предучилищна възраст може да се провежда самостоятелно в образователно направление „Околен свят“ или интегрирано в другите образователни направления и режимни моменти. Основните и допълнителните форми за осъществяване на образователния процес по БДП се разработват по ред и условия, предвидени в чл. 65 от Закона за предучилищното и училищно образование и чл. 23 от Наредба № 5 от 03.06.2016 г. за предучилищното образование.

Основна форма на взаимодействие е педагогическата ситуация. Според етапа на обучение и възрастта се използват обучаващи, игрово-познавателни и практически ситуации. В четвърта група предимство имат игрово-познавателните. Чрез обучаващите и игрово-познавателните ситуации се въвеждат новите понятия. Децата могат да наблюдават реална пътна среда - на улицата, на площадката по

БДП или да бъдат подsigурени подходящи нагледни материали, с които да се въведат в пътна ситуация, близка до естествената. От значение е свързването на проблема с личния опит на детето, т.е. то да намери мястото си в разрешаването на проблемната ситуация. Знанията и уменията се пренасят в нови житейски ситуации, където чрез ролеви игри, дидактични игри и практически упражнения, детето придобива практически, самостоятелни компетентности и пътна култура.

Важно методическо изискване при организиране на педагогическите ситуации по БДП е регламентиране на времето на ситуацията: при 5-7-годишните продължителността е 20-30 минути.

При планирането на образователното съдържание по БДП, трябва да се отчитат детските възможности и познавателен опит. Задачите да се планират диференцирано, спрямо потребностите на групата или отделните деца. Дидактичното осигуряване на материалната среда (картини, играчки, графични схеми, макети, познавателни книжки, технически средства и др.), както и разположението на децата, трябва да осигуряват нагледност и речево-двигателна активност по темата.

Предвид възрастовите особености на децата при провеждане на ситуациите по БДП е необходимо да има подходяща психо-емоционална нагласа и познавателната активност да се стимулира чрез гатанки, етюди, проблемни казуси, игра, експеримент, песен и др.

При възприемане на пътните явления и сигнализация е добре да се включат различни анализатори: слухови, зрителни, моторно-двигателни. В хода на ситуацията да се осъществява динамичен преход от една дейност в друга - обучение, игра, практически упражнения.

При прилагане на индивидуален подход към децата в игрите и ситуациите по БДП е необходимо да се осъществява рефлексия и резилианс в следните аспекти: интелектуален, комуникативен, личностен и кооперативен.

В ситуациите може да се използва комбинация от трите вида методи: информационно-познавателни (наблюдение, разговор, разказ, беседа, пътни казуси), игрово-познавателни (сюжетно-ролеви игри, дидактични игри, игров тренинг, ТРИЗ - игри, компютърни игри, подвижни и др.) и практико-изпробващи (експеримент, практически упражнения, макетиране в различен план на измерване).

Интересен метод на организация на обучението са проектите, които включват и родителите и ги правят съпричастни към проблема на детската безопасност на пътя. В съвместни празници, игри и развлечения, екскурзии, седмици на безопасното движение се повишават компетенциите на всички участници в обучителния процес по БДП.

Оценяването на компетентностите по БДП може да се осъществи чрез наблюдение, тестове и игри. Нормативна уредба, регламентираща безопасното движение по пътищата.

За постигането на очакваните резултати от обучението могат да се използват учебни помагала, планове и схеми на населеното място и големи пътни възли, учебно-помощна литература за учителя и нормативната уредба, регламентираща безопасното движение и др.
